

Bijlage bij de focuskaart lees- en spellingsproblemen

*Vanaf fase 2 van het BGT worden de gesignaleerde problemen (ernst, aard, ...) duidelijker in kaart gebracht d.m.v. vraagverheldering tijdens een MDO. Deze vraagverheldering wordt door de contactpersoon gedaan samen met school en ouders. Vanuit deze vraagstelling wordt nagedacht over mogelijke verklaringen van het probleem. De maatregelen werden op het mdo besproken en deze blijken ontoereikend. Passende maatregelen opstellen kan niet zonder voldoende zicht op de techniciteit van het lezen en spellen. We kijken naar het **huidig functioneren** van de leerling en dat kan gaan over de onderdelen van iemands handelen (activiteiten) en/of de deelname van de leerling aan of betrokkenheid bij een levenssituatie (thuis, school, vrije tijd, ...).*

Zicht op onderliggende problemen:

- ☐ Moedertaal van de leerling: ☐ NDL
- ☐ Moedertaal van de leerling ☐ ☐ (G)AN-leerling ☐ meertaligheid
 - ☐ Scholing in het thuisland ☐ neen. ☐ ja:
 - ☐ Hoe lang leesonderwijs in het Nederlands
 - ☐ Taalbad gehad? ☐ neen. ☐ ja (hoe lang, resultaat):
 - ☐ Is er sprake van een sequentiële of simultane taalontwikkeling?
 - ☐ Vanaf welke leeftijd werd de tweede taal aangeboden?
 - ☐ Wat is de schrijfrichting van de tweede taal?
 - ☐ Zijn er grote afwijkingen in alfabet, grammaticale verschillen?
 - ☐ De moedertaal in de focus:
 - ☐ laat beginnen spreken
 - ☐ Verwarde zinsbouw, hoewel er sprake is van grote taalvaardigheid
 - ☐ Beperkte woordenschat en zinsbouw
 - ☐ Instructies worden totaal verkeerd verstaan (taalopname)
 - ☐ Moeilijkheden om zich uit te drukken, het verkeerd overbrengen van boodschappen (taalreproductie)
 - ☐ articulatieproblemen actueel
 - ☐ woordvindingsproblemen
- ☐ Zijn er moeilijkheden bij de Nederlandstalige taalvaardigheid?
- ☐ Voor leerlingen van 5^{de} of 6^{de} leerjaar
 - ☐ Hoe verloopt het aanleren van vreemde talen?
 - ☐ Is er sprake van een verschil tussen spreken, lezen en begrijpen?
 - ☐ Hoe verloopt het automatiseren van nieuwe geleerde woorden?
 - ☐ Hoe verloopt het aanleren van de taalgrammatica?
- ☐ Zijn er gekende beperkingen m.b.t. visus? Zo ja: visus ☐ L: ☐ R:
- ☐ Komen leerstoornissen voor in de familie?

Zicht op het leren en het toepassen van kennis binnen het domein lezen:

Basisvaardigheden

- ☐ De leerling kan een woord onderscheiden van andere visuele informatie (woord van een illustratie of een symbool)
- ☐ De leerling kan een afbeelding associëren met het juiste woord (woord boom koppelen aan een afbeelding van een boom)
- ☐ De leerling kan symbolen herkennen
- ☐ De leerling kan symbolen verwoorden
- ☐ De leerling kan letters herkennen

- ☐ De leerling kan letters verwoorden
- ☐ De leerling kan een geschreven woord naleggen met de letterplaatjes
- ☐ De leerling kan in een woord de voorste, middelste en laatste letter aanwijzen (enkel bevragen als de leerling de voorgaande termen kent)
- ☐ De leerling kan in een woord de vorige en de volgende letter aanwijzen (enkel bevragen als de leerling de voorgaande termen kent)
- ☐ De leerling kan in een rij letters dezelfde letters aanduiden als de opgegeven letter
- ☐ De leerling kan een reeks opeenvolgende fonemen omzetten in een woord (r a t = rat)
- ☐ De leerling kan met gekende klanken een nieuw woord vormen (b a l/ r o l = bol)

Technisch lezen (foutloos lezen zonder verder in te gaan op de inhoud van de tekst)

- ☐ Recent gekend AVI-niveau:
- ☐ De leerling kent alle letters
- ☐ De leerling kan éénlettergrepige woorden met klinkers en medeklinkers lezen als ze uit 2,3 of meer letters bestaan
- ☐ Wat is de leesstrategie? ☐ vlot lezen. ☐ radend lezen. ☐ spellend lezen
- ☐ De leerling kan hardop, fluisterend en/of stil lezen
- ☐ De leerling kan het leestempo opvoeren en afstemmen op de inhoud van de tekst en het begrijpen van de tekst
- ☐ De leerling maakt gebruik van leestekens
- ☐ De leerling let op zijn intonatie
- ☐ Welke leesfouten worden er door de leerling gemaakt?
- ☐ problemen met automatisatie
- ☐ letters, woorden worden weggelaten of toegevoegd
- ☐ verwisselen van bepaalde klanken of letters (vb. ei/ie, w/v, b/p, b/d)
- ☐ letters worden binnen een woord van plaats veranderd (vb. staart/straat, soep/poes,...)
- ☐ vreemde woorden
- ☐ woorden verwisselen van plaats

Begrijpend lezen: (lezen en inhoud weergeven van een tekst)

- ☐ Recent gekend niveau begrijpend lezen:
- ☐ De leerling begrijpt de inhoud van wat hij leest (indien mogelijk eveneens niveau bepaling begrijpend lezen)
- ☐ De leerling moet steeds de tekst terug lezen om de inhoud ervan te begrijpen
- ☐ De leerling kan door oriënterend lezen de globale inhoud van een tekst weergeven en zijn persoonlijke ideeën hierover meedelen
- ☐ De leerling kan de inhoud van de tekst in eigen woorden vertellen
- ☐ De leerling kan vragen beantwoorden over de tekst
- ☐ De leerling kan vragen spontaan stellen over de gelezen tekst
- ☐ De leerling kan hoofd- en bijzaken in een tekst onderscheiden
- ☐ De leerling kan een verhaal chronologisch rangschikken
- ☐ De leerling kan informatie halen uit bronnen (reclame, uitnodiging, woordenboek,...)
- ☐ De leerling begrijpt een geschreven instructie bij een tekst, taak, test,...
- ☐ De leerling begrijpt een gebruiksaanwijzingen en instructies en past deze toe
- ☐ Is er een verschil tussen het niveau van technische en begrijpend lezen? Kies een item.

Beleving bij het lezen

- ☐ De leerling heeft plezier in het lezen
- ☐ De leerling leest boeken/strips/dagbladen in zijn vrije tijd
- ☐ De leerling is kritisch tegenover zichzelf
- ☐ De leerling is kritisch tegenover zijn eigen werk

Zicht op het leren en het toepassen van kennis binnen het domein spellen:

Basisvaardigheden

- ☐ De leerling kan letters vormen op papier
- ☐ De leerling kan letters vormen met een toetsenbord
- ☐ De leerling kan een klank omzetten in een geschreven letter
- ☐ De leerling kan een gesproken woord in een geschreven woord omzetten
- ☐ De leerling kan een gesproken zin(nen) in een geschreven zin(nen) omzetten
- ☐ De leerling kan MKM (bal) en KM (op) woorden correct schrijven
- ☐ De leerling kan éénlettergrepige woorden met begin- en eindmedeklinkerclusters correct schrijven (MMMMKMM strand)

Welke spellingfouten zie je in het werk van de leerling?

- ☐ Verwart bepaalde klanken die erg op elkaar gelijken (vb. s/z, t/d, m/n, au/ou, ch/g, sch/'sg'/'sj')
- ☐ Letters worden toegevoegd, weggelaten of van volgorde veranderd (vb. koek/koe, parkeer/pakeer)
- ☐ Fouten bij open lettergrepen (vb. lopen/loopen)
- ☐ Fouten bij gesloten lettergrepen (vb. vakken/vaken)
- ☐ Toevoegen van letters die je hoort maar niet schrijft (vb. wolf/wolef)
- ☐ Het verkeerd splitsen of aan mekaar schrijven van woorden (vb. haardvuur/ haard vuur)
- ☐ Inversies of rotaties komen voor (vb. b/d/p/q, ei/ie, u/n,)
- ☐ Moeilijkheden met tweeklanken (ou/au, eu/ue/ui, ij/ei)
- ☐ Correct gebruik van hoofdletters
- ☐ Correct gebruik van leestekens
- ☐ Correct gebruik van woordtekens
- ☐ De leerling kan werkwoorden correct vervoegen

Schrijven en spelen

- ☐ De leerling kan een instructie, een tekst, informatieve gegevens,... (opdracht in de agenda kunnen overschrijven van het bord) correct overschrijven
- ☐ De leerling kan een instructie, een tekst, informatieve gegevens,... (opdracht in de agenda kunnen overschrijven van het bord) correct noteren
- ☐ De leerling kan een brief schrijven
- ☐ De leerling kan een verslag schrijven
- ☐ De leerling kan een antwoord schrijven in een goed gestructureerde zin
- ☐ De leerling kan een formulier invullen met informatie over zichzelf
- ☐ De leerling maakt duidelijk notities

De schrijfmotoriek

- ☐ De leerling heeft een duidelijk voorkeurshand
- ☐ De leerling kan verticale, horizontale, schuine en gebogen lijnen overtrekken en natekenen
- ☐ De leerling kan verticale, horizontale, schuine en gebogen lijnen tussen opgegeven punten tekenen

- ☐ De leerling kan stippen tot patronen verbinden
- ☐ De leerling kan schrijfpatronen met grote bewegingen uitvoeren
- ☐ De leerling kan schrijfpatronen fijnmotorisch uitvoeren
- ☐ Schrift is leesbaar

Zicht op het leren en het toepassen van kennis binnen het domein lezen & spellen in andere vakken:

Het automatiseren van vaardigheden en de schrijfvaardigheden m.b.t. cijfers

- ☐ Begrijpen van rekentaal die mentale voorstelling vereist bij enkelvoudige opdrachten het dubbel, de helft, vier minder dan, ...
- ☐ Problemen met de getalverwerking en symbolen
 - ☐ De leerling kan de cijfersymbolen lezen en schrijven
 - ☐ Gehele getallen correct lezen (Maakt de leerling verplaatsingen vb. 16/61, spiegelingen, inversies vb. 2/5, of combinaties vb. 6/9 of andere fouten?
 - ☐ Gehele getallen correct schrijven bij mondelinge opgave ((Maakt de leerling verplaatsingen (vb.16/61), spiegelingen, inversies (vb. 2/5), of combinaties (vb. 6/9), verkeerde getallen onthouden of andere fouten?))
 - ☐ Getallen met komma tot honderdsten correct lezen
 - ☐ Getallen met komma tot honderdsten correct schrijven bij mondelinge opgave
- ☐ Bewerkingen
 - ☐ Optellingen tot zonder brug
 - ☐ Optellingen tot met brug
 - ☐ Aftrekkingen met aftrektal $\leq$ zonder brug
 - ☐ Aftrekkingen met aftrektal $\leq$ met brug
 - ☐ Maaltafels met product < 100
 - ☐ Deeltafels met deeltal < 100
- ☐ Getallenkennis
 - ☐ De leerling kan getallen noteren in een tabel (E,T,...)
 - ☐ De leerling respecteert de correcte positie van E, T, H, D bij het uitrekenen van opdrachten